A^o. 1817.

N°. 2.

Bataviasche Courant.

ZATURDAG, DEN 11den JANUARY.

BATAVIA,

ZATURDAG, *den* 11 JANUARY, 1817.

ZEE-TYDINGEN.

BATAVIA.

Aangekomen.

Jan. 3.—Eng. schip Mariner, J. Herbert, van New South Wales, den 20 November.

—— 4.—Schip Virgo Java, J. Baggers, terug van Banka, den 31 Dec. met 214 koppen Troepen.——Arab. brik Hisoor, Oemar Saffie, van Malacca, den 23 Nov.

—— 9.—Eng. brik Eagle, Geary, terug uit Straat Banka, als kunnende de reize niet volbrengen.

Vertrokken.

Jan. 3—Eng. C. C. Nautilus, Hepburn, naar Amboina.

—— 4—Eng. schip Juliana, D. Ogilvie, naar Bengalen, Passagiers, dokter Keis, majoor Collebrooke, capiteins M. Mahon en Butler, een officier met een detachement van Z. B. M. 78ste regement.—Chineesche brik de Jonge Lassum, Kio Kimiong, naar Amboina, Passagiers, drie kinderen van de heer Vermeer, de heer Thomas, een kind van de heer de Bok.—Eng. schip Mary, P. Davidson, over Tagal naar Mauritius.

—— 5—Eng. schip Henry, J. Biokley, dito dito.

—— 8—Arab. brik Tweed, Sech Mochamat, naar Sourabaya.

—— 9—Eng schip Gouverneur Raffles, J. Taylor, naar de Kaap de Goede Hoop, Passagiers, mevrouw Cassa en de heer Brown.—dito brik Fox, Burnouf, over Tagal naar Mauritius.

Schepen leggende ter Reede Batavia.

Z. M. schip Maria Reigersbergen—schip Wilhelmina—dito Sourabaya—dito Elisabet Johanna—dito Virgo Java—brik Mentor—schoener Duckling—Eng. C. C. Ternate—schip Salambole—dito La Constance—dito Maria—dito Princes Charlotte—dito Jane—dito Swallow—dito Atlas—dito Mariner—brik Eagle—schoener Chicken—dito Calypso—Amer. schip Rufus King—dito Exchange—dito Conestoga—brik Nancy Ann—Arab. schip Mohabaar—brik Isoop—dito Wyfkrim—dito Gamsatt—dito Hisoor—Chinees. brik Tiansoen—dito Soendie—dito Hope—dito Hapsing.

BATAVIA, den 11 Dec.

By Zyne Excellentie den Gouverneur Generaal is het rapport ingekomen, dat Z. M. Kanoneer-boot No. 1, gekommandeerd door den 2den Luitenant by de Koloniale Marine *Tischauser*, kruisende by den hoek van *Auwer Auwer*, op den 24 December jl., een vry hevig gevecht uitgestaan heeft met een gewapend Inlandsch Vaartuig, gesuspecteerd een *Zeeroover* te zyn geweest, waarby die braven en actieve Officier met *zeven* wonden bedekt, gesneuveld is, en de Kadet *Langenberg*, benevens een Europisch matroos, zwaar gekwetst zyn, terwyl zich onder de equipage nog vier ligt gekwetsten bevinden

De Schiemansmaat *Hendrik Anderson* die het bevel over deze Kanoneer-boot, na het vallen van den Officier en den Kadet, op zich genomen had, heeft den Roover welke de boot trachtte te enteren, met zeer veel moed, bedaardheid en beleid afgeweerd, en denzelven niet verlaten, dan na byna al het kruid, kogels en patroonen te hebben verschoten, zynde hy zelf in den schouder met een assagaai gewond.

Het lyk van den Luitenant *Tischauser*, is den 26 December, te *Sourabaya*, met de vereischte Militaire eerbewyzingen begraven, wordende het verlies van dezen braven en veel belovenden Officier zeer betreurd.

Men verzekert dat de Schiemansmaat *Anderson*, uit hoofde van zynen betoonden moed en beleid, tot Schieman is bevorderd, en eene geldelyke gratificatie heeft erlangd.

NEDERLANDEN.

'S GRAVENHAGE den 2 July. In de zitting van de tweede Kamer van heden is ingekomen een nieuw ontwerp van wet op het stuk van geldleeningen voor vreemde Mogendheden.

Z. M. heeft de Kamer te kennen gegeven van toegetreden te zyn tot het Verbond, den 26 september ll. tusschen de Keizers van Rusland en Oostenryk en den Koning van Pruissen gesloten, gezegd *het Heilige Verbond.*

De heer mr. Jacobus Scheltema heeft aan de Staten-Generaal aangeboden een exemplaar van zyn werk: *de laatste Veldtogt van Napoleon Buonaparte*, waar in het deel, 't welk de Nederlanders in den roem der overwinning van Waterloo hebben, met bescheidenheid gehandhaafd wordt.

LUIK, *den 4 July.* Men meldt het navolgende uit Flemalle Haute: „ Den 30 Juny heeft een geweldig en voorbeeldeloos onweder de inwoners dezer gemeente geweldig verschrikt en in verwarring gebragt. Gedurende meer dan drie uren heeft hetzelve boven deze plaats gewoed. Zwarte wolken, in plasregens nedervallende, bedekten al spoedig het lagere gedeelte van de plaats met vier a vyf voeten water. Dit naar alle kanten weg vliedend water heeft te meer schade aangerigt daar niemand tyd had eenige voorzorg te nemen. Op vele plaatsen vindt men geheele hoopen afgespoelde aarde en steenen, op andere plaatsen heeft de stroom den grond tot eene aanmerkelyke diepte uitgehold; vele tuinen en weilanden zyn ten eene male verwoest, byzonder in het hangen van den berg, waar op verscheidene plaatsen afgespoelde brokken van denzelven gevonden worden; de muur van het kerkhof is omverre geworpen; de aarde, welke de lyken bedekte, is grootendeels weggespoeld; in de kerk staat meer dan drie voeten waters; de vloer in dezelve en verscheidene grafkelders zyn opgebroken."

BRUSSEL, den 7 July. Op morgen verwacht men de opening van de vergadering der provinciale Staten van Zuid-Braband.

De berigten uit Londen van den 3 melden dat den dag te voren het bankiers huis van de heeren Bruce, Simsoo, Freen en Makensie zyne betalingen had gestaakt en dat dit faillit eene zoodanige sensatie had gemaakt dat men daar aan de daling der pryzen van de fondsen ter beurze van den tweeden dezer toeschreef. Het te kort moet zeer aanmerkelyk zyn.

ARNHEM den 5 July. De stortvloeden en wolkbreuken, door onderscheidene zware onweders, in Duitschland en Zwitserland, veroorzaakt, gepaard met eenen aanhoudend regenachtigen dampkring, hebben, ook op de rivier den Ryn, zulk eenen voor de algemeene welvaart nadeeligen invloed gehad, dat het water aan de paal voor deze stad, heden morgen, de voor dit saisoen, byna voorbeeldelooze hoogte van 15 voet en 7 duim teekende. Het is in den afgeloopen nacht 14 duim gewassen, en blyft nog wassende. Overal, daar de weilanden laag gelegen zyn, moet het rundvee in der haast geborgen worden, en daar het gebrek aan voeder zeer groot is, zyn de gevolgen van dezen ramp niet te berekenen. Men verneemt, dat, te Velp, alle handen werkzaam zyn, om den aldaar gemaakten dam te behouden, hetwelk echter, zoo het water wassende blyft, bezwaarlyk zal zyn. Van Nymegen heeft men berigt, dat de Waal aldaar, gisteren, 16¼ voet aan het peil teekende, en reeds over de kade liep. Te Oosterhout, deed men alle moeite, om het water te keeren, en de waarden voor overstrooming te bewaren.

De nader ingekomene berigten, wegens de gevolgen van den hoogen watervloed, zyn allertreurigst. De landen in het Maas-Waalsche staan meestal onder water, wegens de aanhoudende hoogte der rivieren, waardoor de uitlozing, nu sedert twee maanden, belet is geworden. De buitenlanden, aan den Waalkant, zyn mede genoegzaam allen geinundeerd. Te Rosande en Oosterbeek staat het op het punt van overstrooming, en, wanneer het water nog vier-en-twintig uren wassende blyft, zoo als door alle teekenen te vrezen is, dan moeten de zomerkaden bezwyken, en kunnen geene andere polders, dan die hoog bedykt zyn, ongeinundeerd blyven.

De berigten van den kant van Pannerden, Herwen en Aard, zyn insgelyks allerzorgelykst; en langs den geheelen Ysselstroom ziet het er mede zeer treurig uit; gepasseerden dingsdag reeds, heeft men het hooi, dat, daags te voren gemaaid was, in de omstreken van Zutphen moeten opvisschen.

ARNHEM den 8 July. Het water in den Rhyn blyft wassende, en teekent thans aan het peil 17 voeten. Deze aanhoudende was, die ook op de rivier de Waal haren in dit saisoen, verdervenden invloed heeft gehad, is dan ook van die gevolgen geweest, welke men daarvan natuurlyk moest verwachten. De Loenensche Polder is van Zaturdag op Zondag nacht ingeloopen, even zoo als ook des nachts te voren de Bemmelsche, Oosterhoutsche en Lentsche Polders. Gelukkig is er, voor zoo ver men weet, in die streken geen vee verdronken; men heeft het echter, op sommige plaatsen met moeite, en zelfs met levensgevaar, door den snel indringenden vloed, gered.

Men is hier met kracht bezig om den Zomerdam van de Paaschweide, te bewaren, doch door den op nieuw ingevallen zwaren regen, met een zoele lucht en aanhoudend wassende rivier, zal dit bezwaarlyk houden. Het water loopt hier reeds over de Kade.

De Watershoogte te Keulen was.

Den 3den July 17 voet 8 duim.

Den 5den dito 20 voet 2 duim

In het Pannerdensche Kanaal is het water den 7 dezer van des morgens zes, tot des avonds zes uren, gewassen drie duimen; en van den 7 des avonds tot den 8 des morgens, gewassen een duim, de peilshoogte is aldaar 18 voeten.

De Millingsche Waard, die men met onvermoeiden arbeid had trachten te beveiligen, is gister ingeloopen en geheel geinundeerd, alle de Buiten-Polders langs de Waal zyn overstroomd.

Langs den Beneden-Rhyn zyn de Lobbersche, Pannerdensche, Roswaardsche

Huissensche, Malburgsche en Mynerwyksche Polders tot nog toe behouden gebleven, evenwel hebben de daarin gelegene Landen, zoo wegens de doorwelling van het water, als door den aanhoudenden regen, reeds eene zeer aanmerkelyke schade geleden.

Van den Boven-Rhyn worden geene byzonderheden gemeld, dan het is meer dan waarschynelyk dat aldaar verschrikkelyke overstromingen moeten voorgevallen zyn, alzoo eene menigte verdronken rundvee, schapen en varkens langs de rivieren de Waal en Rhyn zyn afgedreven.

Sedert heden morgen tot nademiddag is het water aan het staan geraakt, en eenigzins vallende.

CULEMBORG den 9 July. Het water, hetwelk alhier tot eene aanmerkelyke hoogte gerezen was, heeft gisteren stil gestaan, als wanneer men hoop kreeg dat hetzelve zoude gaan vallen; doch weldra vernam men dat die stilstand veroorzaakt is door dat boven Beusichem de Weerden zyn ingeloopen. Heden nacht is hetzelve weder twee duim gewassen. Alles geraakt nu alhier zoo wel binnen als buiten onder water. Hetzelve staat thans 18 voet 3 duim aan de peil.

WYK BY DUURSTEDE den 11 July. Het water is sedert gisteren morgen tot heden morgen 5 uren verscheidene malen een quart duim gewassen en gevallen, blyvende dus op dezelfde hoogte 27 duim boven het klokkeslag, en circa 5 voet beneden nul peil.

SCHALKWYK den 11 July. Het water heeft alhier tot gisteren avond 9 uren stilgestaan, en is des nachts circa een half duim gevallen; hetzelve staat nu 5 voet 1¼ duim onder nul peil.

HAARLEM den 15 July. De berigten aangaande den toestand der rivieren blyven steeds ongunstig. Op den Yssel was den 9 july het water nog wassende. Genoegzaam alle de buitenpolders waren ingeloopen en die, welke nog niet overstroomd waren, werden niet dan met de meeste inspanning behouden. Te Doesburg was den 8 july door het hooge ysselwater een groot gedeelte van de stadsweide geïnundeerd; den 6den zyn te Dieren de dammen van den middelwaard bezweken, waar door het lagere gedeelte van den Fraterwaard overstroomd is geworden. In de Betuwe zyn door het hooge water der rivieren alle de buitenpolders overstroomd en de binnenpolders staan meest onder water, daar men niet in staat is om het menigvuldige gevallen regenwater, door den hoogen stand der rivieren, te kunnen lossen. Zoo zyn in den omtrek van Elst vele bouw- en weilanden overstroomd. By Opynen zyn, naar men berekent, 150 morgen wei-, hooi- en bouwland onder water geraakt. In de Bommelerwaard is het mede om dezelfde reden akelig gesteld. Het binnenveld staat onder water en eenige buitenpolders worden niet dan met moeite nog behouden. Het hooi en zomergraan rekende men verloren. De Ooische buitenpolder is mede geïnundeerd en de Ooische binnenpolder staat insgelyks onder water.

Uit den omtrek van 's Hertogenbosch zyn de berigten mede zeer ongunstig. Byna alle de wegen en passages zyn gestremd en vele dyken zyn bezweken. Do polder van het Bosscheveld en de Ortensche polder zyn ingeloopen. De Empelsche en Meerwyksche polders zyn niet dan met moeite tot dus verre behouden gebleven.

Den 8 en 9 was het water te Keulen en Wezel vallende. Den 13 is de Lek voor Vreeswyk van 's morgens tot 's avonds op gelyke hoogte gebleven. Van den 13 's avonds tot den 14 's morgens is het weder een half duim gewassen en stond het 6 voet ¼ duim onder nul.

HAARLEM den 17den July.—Tot den 14den had men by het departement van den Waterstaat geene dan geruststellende berigten nopens den toestand der waterkeringen, doch alstoen kreeg men berigt dat zich in den Waaldyk by Gent, in de Over-Betuwe, eene bedenkelyke verzinking had geopenbaard, waartegen men echter by tyds en met alle inspanning van krachten behoedmiddelen heeft genomen. Voor het overige waren de bandyken en waterkeringen in goeden staat.

De berigten uit Arnhem van den 12den melden dat het water in den Rhyn als toen vallende was. Intusschen bleef den 16den de Lek by Schalkwyk, na een stilstand van 12 uren, wassende. Te Wyk by Duurstede was de rivier mede wassende, en stond dezelve den 16den des morgens ten 5 uren 4 voet twee duim onder nul peil en 25½ duim boven het klokkeslag. Algemeen blyft de toestand van de binnenlanden, die door het menigvuldige kwel en regenwater veelal overstroomd zyn, zeer treurig en blyven de uitzigten op schaarsheid van levensmiddelen en hooi zeer zorgelyk.

Men schryft uit 's Hertogenbosch van den 15den July dat niettegenstaande alle de aangewende pogingen en kosten den vorigen nacht de waterkeringen van den Engelschen polder voor den by aanhoudenheid aanwassenden vloed en bykomenden fellen wind zyn bezweken en de genoemde polder alzoo overstroomd is geworden; byaldien het water blyft wassen hebben de Empelsche en Meerwyksche polders hetzelfde lot te wachten en alsdan is de laatste hoop voor den landman uit dien omtrek om zyn vee, waarmede hy thans op de dyken rondzwerft, te behouden, vervlogen en is rondom bovengenoemde stad eene inundatie voltooid, welke zich verscheidene uren ver uitstrekt en onnoemelyke schade te weeg brengt, te grooter, naar mate van de buitengewone kosten, welke men reeds heeft aangewend om de nu bezweken dyken nog te behouden. Gedurende drie weken heeft men dag en nacht meer dan 400 menschen in het werk gehad en eene zeer aanzienlyke hoeveelheid dyksmaterialen gebruikt.

(Haarlemsche Courant.)

GROOT-BRITTANNIE.

LONDEN den 28 Juny. By gelegenheid dat ons ministerieel avondblad de *Courier* melding maakt dat in sommige buitenlandsche nieuwspapieren niet zeer vererend gesproken wordt omtrent de handelwyze van dit Ryk met de Barbarysche Staten, leest men in hetzelve dat alle bedenkingen het ons thans tot een onvermydelyken pligt maken om deze zeerovers onze wraak ten spoedigsten en ten krachtigsten te doen gevoelen. Verder leest men in dit dagblad: „Men vraagt ons welke houding wy nu omtrent deze Staten zullen nemen? Het antwoord is gemakkelyk. De gemaakte traktaten zyn verbroken geworden, alvorens nog de inkt, waarmede dezelve geschreven waren, was opgedroogd. Kunnen wy ons zelve zoodanig vernederen, van op nieuw een verbond met die zeerovers aan te gaan? Men heeft britsche schepen vermeesterd, derzelver bezetting gevankelyk weggesleept en, nog meer dan dat, britsch bloed doen stromen; dit schreeuwt om spoedige, bloedige wraak. Geene medewerking of overeenstemming met andere Mogendheden. Groot Brittannie alleen moet hier de taak vervullen. Haar domein, de zee, is gehoond; geene andere natie behoeft te worden opgeroepen om dezen hoon te wreken. De zeerovers moeten getuchtigd worden tot dat hunne toestand ons volkomene zekerheid voor het vervolg gegeven zal hebben. Wy behoeven geene voorloopige oorlogsverklaring."

Woensdag l. l. is Lord Exmouth in Londen aangekomen, sedert denzelfden dag heeft zyn Lordschap verscheidene zeer langdurige conferentien met de Lords van de admiraliteit gehad en zondag is zyn Lordschap weder naar Portsmouth terug gekeerd. Men verzekert dat de edele Lord zyne vlag aan boord van de driedekker *Queen Charlotte* zal hyschen en naar Algiers onder zeil gaan, zoodra de wind hem zulks toelaat en wel met verscheidene oorlogschepen en ligtere vaartuigen onder zyne bevelen. Men twyfelt geenzins of de admiraal is gelast om de Algeryners strengelyk te straffen, zoo men de bevestiging bekomt van den schrikkelyken hoon, waarvan zy door onderscheidene brieven en dagbladen beschuldigd worden en indien het waar is dat zy de vlag en de onderdanen van Zyne Britsche Majesteit hebben durven beleedigen of mishandelen. Tot nog toe hebben wy geen authentiek berigt van het geen er te Algiers en te Tunis is voorgevallen.

Niettegenstaande dezer dagen vyf personen wegens den opstand te Ely zyn ter dood gebragt, vindt men in onderscheidene journalen weder berigten van verregaande onlusten ten platten lande. Zoo heeft men gisteren morgen door de dagbladen van Bath en vervolgens door dadelyke berigten uit Frome en Longbourough vernomen dat in laatstgenoemde plaatsen hevige onlusten zyn ontstaan. De overheidspersonen zyn genoodzaakt geweest om de wetten tegen den volksoploop af te kondigen en den bystand der gewapende magt in te roepen. Te Frome heeft in den beginne eene groote samengerotte menigte de vrywillige ruitery afgeslagen en den kommanderenden officier gewond, doch zy is naderhand door dezelfde ruitery, ondersteund door een detachement dragonders, uit een gedreven. Te Longborough hebben de muitelingen verscheidene getouwen en werktuigen vernield. De overheid heeft gestrenge maatregelen genomen. De ruitery te Bath heeft bevel ontvangen om gereed zyn om te marscheren.

LONDEN den 5 July.

Heden zyn alhier brievenmalen uit Malta en Gibraltar aangekomen. De eerste brengt berigten over uit Corfu van de laatste dagen van April. De generaal Sir T. Maitland was aldaar den 24 van eene reize, welke hy in de overige Jonische Eilanden ondernomen had, terug gekeerd. By zyne aankomst is hy door den President van den Senaat verwelkomd geworden die den avond te voren aan dat ligchaam eene zeer welsprekende redevoering in de grieksche taal heeft gedaan, waarin hy de voordeelen van de magtige bescherming van Groot-Brittannie voor de bewoners der Jonische eilanden opnoemt.

De hofcourant behelst eene proclamatie van den Prins Regent, waarby 500 guinjes als eene belooning worden aangeboden voor de genen, welke kunnen aanwyzen de personen, die met zwart gemaakte aangezigten, ten huize van de heeren Heathcote en Boden te Longborough zyn gekome en aldaar, na een den dienstboden door een geweerschot gekwetst te hebben, alle de voorhanden zynde kanten en getouwen hebben vernield.

(Haarlemsche Courant.)

FRANKRYK.

PARYS den 26 Juny. Eergisteren avond hebben de eerste tooneelisten van den franschen schouwburg aan het Hof gespeeld; heden avond zullen die van de opera spelen.

Gisteren is de Koning met de Koninklyke familie naar Versailles geweest, alwaar Hoogstdezelve met de grootste plegtigheid en geestdrift ontvangen zyn; Z. M. heeft met de Prinsen en Prinsessen door het park gereden, onder een toevloed van aanschouwers. Van daar is de Koninklyke familie op groot Trianon gaan eten. Een groot aantal aanzienlyke personen, waaronder ook verscheidene ambassadeurs en vreemdelingen van eenen hogen rang, genoot de eer om mede op Trianon genoodigd te worden.

Vorst Talleyrand heeft deze hoofdstad verlaten en is naar zyn landgoed Valencay terug gekeerd.

De Maarschalk Davoust heeft van den Koning verlof bekomen om zich naar zyn landgoed te Savigny te begeven.

Gisteren is de generaal Gilly by verstek ter dood veroordeeld, als schuldig van den Koning verraden en het koninklyk gezag gewapenderhand te hebben aangetast. Na de eerste omwenteling had de generaal Gilly van den Koning het bevel over het departement du Gard verkregen. By de terugkomst van Buonaparte heeft de geneneraal Gilly zyne diensten den Hertog van Angoulême aangeboden, welke in het zuiden hem ook het bevel over een gedeelte van zyn leger toebetrouwde, dan weldra betoonde de gemelde generaal hoezeer hy dit vertrouwen onwaardig was, daar hy al zeer spoedig met zyne troepen het voorbeeld van het leger volgde en de party des Konings verliet om die van Buonaparte te dienen. De generaal Gilly ontzag zich niet verscheidene proclamatien uit te vaardigen, welke zeer hoonend waren voor de koninklyke familie en inzonderheid voor den Hertog van Angoulême. De genoemde generaal maakte zich spoedig meester van Pont-Saint-Esprit, door welke belangryke post de Hertog van Angoulême genoodzaakt werd met hem eene capitulatie te sluiten, die door de troepen van den eerstgenoemden niet werd nagekomen, daar een groot aantal koninklyke vrywilligers tot zelfs voor het huis en onder de oogen van den generaal vermoord werd. Onder het bewind van Buonaparte betoonde de generaal Gilly zich niet minder een vyand van de Bourbons, daar hy te Montpellier en op andere plaatsen met de grootste gestrengheid tegen de zoogenaamde opstandelingen heeft gevochten en zelfs het bloed der burgers tot in de straten der stad heeft doen stromen, toen den 2 july de witte vlag te Montpellier door eenige koningsgezinden werd opgestoken.

Eerstdaags zal ook de generaal Drouet d'Erlon, die mede voortvlugtig is, gevonnisd worden.

PARYS den 27 Juny.

De Maarschalk Hertog van Albufera (Suchet) heeft, maandag 11. een byzonder gehoor by Z. M. gehad. Hy is, volgens een onzer dagbladen, in activen dienst gesteld.

Morgen worden de zoogenaamde Patriotten van 1816 te regt gesteld. In de dagbladen van heden leest men de hoofdpunten van beschuldiging. Het zyn alle, gelyk reeds gemeld is, lieden uit de geringste volksklasse. Het blykt daaruit dat het groote oogmerk van het komplot was om by nacht het kasteel der Tuilerien aan te vallen; de geheele koninklyke familie te vermoorden, eene nieuwe regering te benoemen en een nieuw Meiveld byeen te roepen enz. De hoofden van de zamenzwering hebben verklaard van volstrekt door geenen vreemden invloed in dezen geleid te zyn. Het plan om het kasteel te vermeesteren was dus beraamd; de meesten zouden hetzelve des nachts gewapenderhand veroveren en daar toe grootendeels de gefedereerden oproepen, die meestal hunne wapenen behouden zouden hebben; terwyl een ander had voorgesteld als het zekerst om alvorens in de waterleiding van de Pont Royal 20 vaten buskruid te brengen tot onder de voorgevel van het kasteel, en alzoo hetzelve, immers voor het grootste gedeelte, in de lucht doen vliegen. De plaats en gelegenheid waren daar toe naauwkeurig door hun opgenomen geworden.

PARYS den 29 Juny. Men leest in den *Moniteur* dat Sir James Leith, britsche bevelhebber op Guadeloupe kennis heeft gegeven dat hy order had bekomen om de kolonie aan de Fransche troepen over te geven. Het fregat *Arethuse* is, met den nieuwen gouverneur aan boord, den 18 derwaarts onder zeil gegaan.

De raad van revisie heeft het vonnis van den generaal Bonnaire en deszelfs aide-de-camp Miéton bevestigd. Sommige dagbladen verzekeren dat genoemde veroordeelden Z. M. gratie hebben verzocht.

Gisteren is het proces van de zoogenaamde patriotten voortgezet. Pleignier had ziekte en zwakheid van geest voorgewend, doch de geneesheer der gevangenissen heeft het tegendeel verklaard. Men heeft echter geene nadere ophelderingen van hem kunnen bekomen. De advokaat-generaal zeide hem een geschrift van hem in handen te hebben, waarin hy voorgaf belangryke ontdekkingen te kunnen doen nopens de zekerheid des Konings, doch Pleignier antwoordde daarop die ontdekkingen alleen aan Z. M. zelven te willen doen.

Een der beschuldigden, Tolleron, welke het zegel voor de kaartjes gesneden had, zeide ter zyner verontschuldiging: „Ik ben dertig jaren oud, geboren als in de revolutie en sedert myne jeugd heeft men niet nagelaten, het zy in myn huis, het zy in de school, my haat tegen de thans bestaande regering in te boezemen. Sedert den terugkeer des Konings wordt ik in myne buurt voor een deugniet gehouden, om dat ik de vorige regering diende. Ik wilde gaarne op myne beurt die gene vernederen, welke my vernederd hebben. Ik dacht dat het alleen 'er op aan kwam om het gouvernement om verre te werpen; — dat dit geschieden zoude als den 20 maart van 't vorige jaar; dat de eene regering zich zoude verwyderen en door de andere worden opgevolgd. Sedert 25 jaren hebben wy twintig verschillende regeringen gehad."

De krygsraad, benoemd om den voortvlugtigen generaal Drouet d'Erlon te vonnissen, heeft eene nadere instructie van de zaak verlangd.

PARYS den 30 Juny. De Maarschalk Hertog van Albufera (Suchet) schynt weder bepaaldelyk in 's Konings gunst hersteld te zyn; ook schynt de Maarschalk Davoust weder met een gunstiger oog te worden beschouwd. Men heeft voorts stellige bevelen gegeven tot het voltallig maken van de eerste battaillons van de departementale legioenen, tot het formeren van de tweede battaillons en het zamenstellen van de cadres voor de derde battaillons. Men verzekert ook dat 'er bevelen gegeven zyn tot het oprigten van tien nieuwe regimenten kavallerie. Een groot aantal kollonels en officieren, welke op halve soldy stonden, is weder in activen dienst gesteld en men verzekert dat de onder-secretaris van Staat by het departement van oorlog, de heer Tabarié, hun by die gelegenheid gezegd heeft dat zy hunne aanstelling alleen aan hunne militaire bekwaamheden te danken hadden. Korten tyd te voren had men verzekerd dat de Hertog van Feltre het ministerie zoude verlaten. Sedert twee dagen spraken sommige nieuwspapieren van zyne zwakke gezondheid, en de daar uitvolgende noodzakelykheid om de wateren te gaan gebruiken, doch heden wordt dit berigt in alle de nieuwspapieren weder tegengesproken. Het is waarschynelyk dat deze omstandigheden, gevoegd by het onverwacht vertrek van den Hertog van Wellington, aanleiding hebben gegeven tot geruchten van een meer of min ontrustenden aard, welke geruchten echter verre weg zyn van geloof te vinden, daar men dezelve veelal beschouwt als de wensch der ontevredene party op hoop van verandering.

Het proces van de zamenzweerders is gisteren voortgezet geworden. De voornaamste beschuldigden blyven volharden met ontkennen en men heeft tot nog toe niet kunnen ontdekken, of nog onbekende personen in deze zamenzwering al of niet achter de schermen hebben gezeten. Men had gehoopt dat een zekere *Bellouet*, u welke zich by het smeden van het komplot een zeer geheimzinnig aanzien had gegeven, nadere inlichtingen zoude geven, doch ook deze heeft zich met even veel stoutmoedigheid en nog met meerdere doortraptheid als de overige pogen te verontschuldigen.

Nadat de raad van revisie het vonnis van den gewezen kommandant van Condé, den generaal Bonnaire, en van den luitenant Miéton had bevestigd en Z. M. de aanzoeken om gratie had van de hand gewezen, is de eerstgenoemde gisteren morgen naar de Place Vendome gebragt en aldaar in tegenwoordigheid van een gedeelte van het garnizoen gedegradeerd en van het Legioen van Eer ontzet. Hy moest ten dien einde knielen, doch poogde zulks voor te komen, onder voorwendzel zyner bekomene wonden; dan hy moest niettemin, door twee gensdarmes ondersteund, eene knie ter aarde buigen. Alvorens de strafoefening begon wilde hy het woord opvatten, doch men deed hem verstaan, dat hy in den toestand, waarin hy zich bevond, niets meer te zeggen konde hebben; de generaal was gedurende de strafoefening zeer aangedaan en stortte tranen. Ten 3 uren is de luitenant Miéton doodgeschoten: deze heeft zyn vonnis met onverschrokkenheid ondergaan en zich niet willen laten blinddoeken.

De 28 beschuldigden van de bekende zamenzwering zyn nu gehoord, dan men heeft weinig byzonders van hun vernomen. Pleignier heeft altyd een diep stilzwygen in acht genomen. Somwylen nam hy de houding aan van een door geestdrift weggesleepten illuminaat, doch meestal vertoonde hy zich als een dom, wezenloos mensch. Op nieuw gevraagd om de geheimen te kennen te geven, welke hy gezegd had te weten en welke betrekking hadden tot de zekerheid van Z. M. den Koning, antwoordde hy op een plegtigen toon: „Ik zal zulks den Koning zelven openbaren en Frankryk redden;" verder liet hy zich niet uit.

PARYS den 5 July.

Gisteren heeft de substituut van den procureur-generaal, de heer Vaudoeuvre in het proces van de zamenzwering de debatten geresumeerd, alle de beklaagden schuldig verklaard aan het smeden van een komplot tegen de zekerheid van den Staat, en zyn pleidooi aldus geëindigd:

„Even min bevooroordeeld als zwak, kalm als de wet, waar van gylieden de eerste werktuigen zyt houdt gy de weegschaal met eene vaste en regtvaardige hand; gylieden vergeet niet wat gy aan de beschuldigden verpligt zyt; gy zyt ook indachtig aan dat geene, 't welk de maatschappy van u vordert. De wet wil niets dan het geen regt is; maar wil tevens alles, 't welk regtmatig genoemd kan worden. De maatschappy is niet onverbiddelyk, maar heeft voorbeelden noodig. Het is tyd de banden van deze misdadige zamenspanningen te verbreken, van deze hatelyke zamenweefselen, geschikt om tweedragt onder de burgers en wanorde in d n Staat te verbreiden. Men moet het kwaad met wortel en tak uitroeyen, wil men eenmaal het vuur der omwentelingen uitdoven en ons een vaderland behouden.

„Het vaderland is niet die hoop steenen, welke ons omringt, die plek gronds, welke wy bewonen; — het is de zedelyke band, welke ons vereenigt, de medewerking van aller wil tot het zelfde oogmerk, van aller kracht tot het einde; het is die onzaggelyke menigte van wederzydsche belangen en betrekkingen welke de byzondere personen onder hetzelfde opperhoofd vereenigt, welke dezelve tot een huisgezin van broeders maakt, gehoorzamende aan dewet van eene wederzydsche genegenheid, aan het zacht en achtenswaardig gezag van eenen vader. Dit is het vaderland; dit moeten wy beminnen; dit is het dierbaar goed, 't welk wy moeten verdedigen. Onze vereeniging is alles; niets mag dezelve ongestraft bedreigen! Laat ons voor altyd het voorledene vergeten; maar laten wy ons meester maken van het toekomende, door voor het tegenwoordige voor de orde te waken.

„De bozen zyn schrikkelyk, wanneer men hen vreest, doch beven, wanne r men hen braveert. Zoo 'er onder ons nog ongelukkigen bestaan, die berekeningen maken op de rampen van ons vaderland; laat ons dezelve door de kracht van het voorbeeld in bedwang houden; laat onze menschen leeren dat zy alleen Franschen in naam zyn; dat zy alle hoop moeten opgeven; dat hunne treden geteld worden; dat zy onder een opgeheven zwaard rondwaren en dat niets ons het gelukkige lot zal kunnen ontrooven, 't welk ons beloofd werdt onder een Monarch, beschermer van de zekerheid en de openbare vryheid, van eenen waardigen zoon van Henrik, die wist te verwinnen en te bevredigen en die met de zucht om te vergeven de kracht om te straffen wist te vereenigen." Dit pleidooi werd door de geheele verzamelde menigte met luide toejuichingen en de kreet van *Leve de Koning!* beantwoord, zoo dat het een geruimen tyd duurde, alvorens de president de stilte weder konde doen geboren worden. De verdedigers van de beschuldigden hebben Pleignier doen voorkomen als iemand, die meermalen door eene ziekte is aangetast geweest, die hem de hersenen ontstelde; de andere hebben zich doen voorkomen als lieden, welke door dezelfden Pleignier waren medegesleept. Ook hebben de verdedigers beweerd dat 'er nog geene duidelyke uitvoering van het plan had plaats gehad, gelyk de advocaat-generaal beweerd. Men denkt morgen het vonnis te zullen vernemen.

(Haarlemsche Courant.)

DUITSCHLAND.

FRANKFORT den 27 Juny. Uit verscheidene oorden van Duitschland en Zwitserland verneemt men treurige berigten van veroorzaakte onheilen door wolkbreuken, zware regen en daar op gevolgde overstromingen. In den omtrek van Erlangen heeft op den Hohenwart een wolkbreuk plaats gehad, waar door verscheidene dalen zyn overstroomd, sommige ter hoogte van 18 voeten. Dertien menschen hebben het leven daarby verloren; vele dorpen zyn verwoest en eene menigte vee is omgekomen. Voor eenige dagen dreven op den Rhyn voorby Bazel overblyfselen van huizen. De Aar heeft verscheidene overstromingen veroorzaakt. Een groot gedeelte van het Frickthal en van het Emmenthal is deerlyk geteisterd.

(Haarlemsche Courant.)

MENGELINGEN.

RYSWYK 6DEN JANUARY 1817.

Aan den Redacteur van de BATAVIASCHE COURANT.

MYN HEER!

Indien UEd: het volgende waardig genoeg oordeelt, om by gebrek aan betere onderwerpen en meer uitgekozene stoffe, met eene plaats in uw weekblad te vereeren, zal zulks aan my byzonder aangenaam, en zoo ik hoop aan uwe geachte lezers niet ongevallig zyn.

Uw bestendige lezer V.

Iets voor het Metrieke Stelsel van Maten en Gewigten.

„Zy leert hem, hoe 't geheel door éëne wet [verbonden,
In deelen weer geschift, duurt eeuwen ongeschonden."

A. SIMONS, Waarde van den Mensch.

Dank de verlichting onzer eeuw, dank het verstand van zoo vele schrandere mannen, zien wy de beschaving der wereld, en byzonder die van ons geliefd Vaderland, allengskens dat toppunt van glorie bereiken, hetwelk helaas! de onwetenheid, het vooroordeel en de gewoonte, in verscheide vakken van Wetenschap en kunst maar al te lang van ons verwydert heeft.

Van waar komt het dat de éénheid van maten en gewigten, van zulk eene uitgebreidheid, van zulk een oneindig nut en gemak, in alle takken der Burgerlyke zamenleving, in al het Wetenschappelyke, niet alleen zoo eenen geruimen tyd zonder toepassing is gebleven maar nog heden ten dage door eenen zwakken vorst, het algemeen vooroordeel en de party geest gehoor gevende, onaanks derzelver reeds zeer vergevorderde bekendheid, vernietigd wordt?

Errorum humanum est; is de oudste zinspreuk van den mensch; dit zien wy maar al te duidelyk wanneer wy nagaan, hoe een COLUMBUS, een DESCARTES een NEWTON en meer andere groote mannen te worstelen gehad hebben, om hunne der menschen zoo onontbeerlyke ontdekkingen, het ryk der waarheid te doen ingaan, terwyl daarentegen zoo vele LAW'S, LUDEMAN'S, MESMER'S en nog laatstelyk een FARIA en meer andere gelukzoekers, zich zulk een geweldig aantal ligtgeloovige aanhangers, door schandelyk bedrog en kwakzalvery, in geheel Europa hebben weten te verschaffen.

Trouwens de kunsten en wetenschappen zyn van de oudste tyden af, aan zulk een wisselvallig lot onderhevig geweest; niet dan een geruim tydsverloop, na even als

de Oceään met ebbe en vloed geworsteld te hebben, gelukt het hun het vooröordeel te trotseren, en den blinden mensch op het zuivere pad des lichts terug te brengen.

In deze toestand bevindt zich dan ook thans het zoo wysgeerig als vernuftig *Stelsel van Maten en Gewigten*, door onzen grooten VAN SWINDEN zeer eigenaartig uit deszelfs beginselen, ontleend en verklaard, in zyne *verhandeling over de volmaakte Maten en Gewigten*.

De dwang en heerschzucht zouden misschien dat geene voortgebragt hebben, hoe *paradoxisch* zulks ook schynen moge, hetwelk 's menschen wil en beschaving door het vooröordeel gekluiterd, tot nog toe niet hadden kunnen daarstellen; want er was immers een tyd dat LA PLACE een der grootste en tevens laagste mannen onzer eeuw, de vleyer van NAPOLEON, van het metrieke stelsel sprekende, in zyn fraai en verheven werk *Exposition du Sisthême du Monde*, zoo onbeschaamd zeide.

„ L' Europa entière ne formera bientôt, qu' une „ immense famille, unie par la même religion le même Code des lois et les mêmes „ mesures."

Driewerf gelukkig! het volk, dat in plaats van door heerschzucht tot het toppunt zyner beschaving te geraken, door de wysheid en verlichting van hunnen aangebeden vorst, dat zelfde edele doeleinde bereikt; en heil en geluk! den Koning, die de kluisters der onkunde en des vooroordeels met zulke kragtige armen uit één rukt.

Immers onze laatst uitgekomen nieuws papieren, doen de *Project wetten* kennen door Z. M. ter bekrachtiging aan de *Staten Generaal* overgelegd, en de *introductie* bevattende, van het *Metrieke of Decimale Stelsel van Maten en Gewigten, in geheel het Koningryk der Vereenigde Nederlanden*, benevens de aan de meer—en minder vouden van de meter te gevene nieuwe *nomenclatuur*.

Ook in deze gewesten wáár onze belangens, onze handels betrekkingen, met die van het Vaderland zoo naauw verbonden zyn, zou willigt de invoering van genoemd *Sisthema* met vrucht kunnen geschieden; immers ook hier even als in het Moederland vindt eene groote verscheidenheid van *Maten, Gewigten* en *Munten* plaats.—Zouden niet een aantal kleine bedriegeryen voorgekomen worden, in het leveren en verstrekken van onderscheide zaken, die toch alleen met lengte en inhouds maten gemeten worden, misschien even zoo verschillend, als het aantal der bezitters van dezelven groot is, waarvan door niemand de ware lengte kan bepaald worden?

In afwachting deze zaak misschien met der tyd, door het Gouvernement hier te lande, hetwelk niet ophoudt ook al het geen wat wetenschap en verlichting betreft, naauwkeurig gade te slaan, der ernstigste overwegingen onderworpen wordt, hebben wy het niet ongepast gevonden, by deze gelegenheid, in een zeer kort betoog, de *basis, het nut* en de *voordeelen* eener *éénheid van maat* te bewyzen, in de onderstelling dat deze stoffe welligt uithoofde der afstand, hier noch zoo algemeen niet bekend zy; zullende het ons echter dubbeld aangenaam zyn, ons by vervolg van tyd in dit laatste bedrogen, en daardoor onze zwakke pogingen onpartydiglyk, maar tevens *judicieuslyk* beöordeeld te mogen zien.

Grondslag van het Metrieke of Tientallige [Decimaal] Stelsel.

De eerste natuuronderzoekers zagen de aarde als eene platte bolvormige verhevenheid of hoogte aan; zy hadden geene kennis der *Antipodes*.—Allengskens begonden zy te zien, dat dezelve eene meerdere rondheid had, en eindelyk werd men gewaar, dat zy ten naaste by bolrond moest zyn.

De groote NEWTON bewees de platheid der Aarde by de Polen, en calculeerde de *proportie* tusschen de *groote* en *kleine as* gelyk $\frac{230}{229}$ te zyn.—Eenige meerdere ontdekkingen en waarnemingen deden LA PLACE en DIONIS DU SEJOUR, haar gelyk $\frac{320}{321}$ stellen tot dat men eindelyk ingevolge een besluit der *Fransche Akademie*, waarby bevolen werd de boog van eenen *Meridiaan* te meten, de ware grootte der Aarde heeft leeren kennen.—Uit de gecombineerde en gemiddelde metingen (die met eene tot hiertoe onbekende juistheid en naauwkeurigheid geschied zyn) van een gedeelte des *middag cirkels*, begrepen tusschen *Duinkerken* en *Montjouy* by *Barcelona* door de wiskunstenaars MECHAIN en DELAMBRE gedaan, en die eener gelyke operatie in *Peru* en by den *Pool cirkel*, door de geleerden GODIN, BOUGUER en DE LA CONDAMINE bewerkstelligd, heeft men de afstand van den *Pool* tot den *Equator* bepaald, en tot resultaat daarvoor gevonden eene lengte van 5,130,740 *Fransche Toises* (de *toise* is gelyk 6 fransche voeten) en dien ten gevolge de *proportie* tusschen de twee *assen* der wereld bepaald op $\frac{334}{333}$*

Men heeft dezen afstand verdeeld in *tien millioenen gelyke deelen*, en *één* dezer deelen tot *algemeene éénheid van maat* aangenomen en *meter* [grieksch woord *maat* beteekenende] genaamd, hebbende dus de lengte van 3 *voeten* $11\frac{44}{100}$ *lynen* Fransche maat, of 3 *voet* 2 *duim* $2\frac{9}{10}$ *lyn* Rynlandsche maat, ingevolge het bepaalde van den *Hoogleeraar van Swinden*.

De *Meter* is dus gelyk: aan het tien millioenste gedeelte van eenen kwart *Meridiaan* of grooten cirkel der Aarde; is door in de Natuur zelve aanwezig te zyn onveranderlyk en by gevolg volmaakt, die groote eigenschap bezittende van altyd te kunnen wedergevonden worden, en als zoodanig het best geschikt, om tot *grondslag* van alle maten en gewigten te kunnen dienen.

Men had vervolgens deze éénheid van maat slechts overtebrengen op-, en in betrekking te brengen met:

1° de *lengte maten*,
2° de *vlakte maten*,
3° de *ligchamelyke of inhouds maten*,
4° de *gewigten*, en
5° de *muntspecien*,

om een volmaakt *sisthema* van maten en gewigten daartestellen, waarvan dan daarenboven ter meerdere gemakkelykheid in bevatting, en ter bespoediging in berekening de *veel* en *mindervouden Tien tallsgsgewyze* (Decimaals) bepaald worden.

Wy zullen nu den grondslag van ieder der vyfopgenoemde maten aantoonen; en het is in de kennis hiervan alléén, dat het geheele begrip des stelsels bevat is.—Men heeft dan genomen tot *basis* of grondslag:

1° der *Lengtemaat, de géadopteerde éénheid van algemeene maat*, METER *genoemd*,

2° der *vlaktemaat*, het *vierkant beschreven op eene lengte van tien meters* (Decameter) en ARE genoemd,

3° der *inhoudsmaat, de teerling (cubus) beschreven op eén tiende gedeelte van de meter (Decimeter)* en LITRE genoemd.

N. B.—By de inhoudsmaten, dient ook nog de maat aangemerkt te worden, bepaald tot de meting van Brandhout; waarvoor tot éénheid aangenomen is, *de teerling* [*Cubus*] *beschreven op* de *Meter* en STÈRE genoemd.

4°. Der *gewigten, het gewigt van de hoeveelheid zuiver gedistelleerd water, tot deszelfs Maximum van digtheid, dat is tot de temperatuur van het ys gebrugt, en bevat in eenen taärling* [*Cubus*] *beschreven op het honderdste gedeelte van de Meter* [*Centimeter*] GRAMME genoemd, en.

5° Der *Muntspecien*, de FRANC *wegende vyf der gezegde Grammes, en houdende* $\frac{9}{10}$ *zuiver Zilver, en* $\frac{1}{10}$ *alliage*.

De kennis der woorden: *Deci*, [$\frac{1}{10}$], *Centi*, [$\frac{1}{100}$] en *Milli*, [$\frac{1}{1000}$] die uit het Latyn genomen zyn, en der Grieksche *Deca*, [tienvoud] *Hecto*, [hondervoud] *Kilo*, [duizenvoud] en *Myria*, [tienduizendvoud] en welke vóór de vyf grondmaten geplaatst worden, ten einde of de mindervouden of de meervouden van alle de metrieke maten en gewigten aanteduiden, de kennis hiervan zeggen wy, benevens het voorgaande, maken de geheele *Theorie* des nieuwen stelsels uit.

Dit laatste dan van toepasing gemaakt zynde, verkrygt men by voorbeeld voor de lengtematen, de volgende *Serie*.

Myriameter gelyk aan	10,000	Meters.
Kilometer	1000	——
Hectometer	100	——
Decameter	10	——
Meter	1	Meter.
Decimeter	$\frac{1}{10}$	——
Centimeter	$\frac{1}{100}$	——
Millimeter	$\frac{1}{1000}$	——

Even zoo op de eenheid der Maten van oppervlakte toegepast, heeft men:

Myriare gelyk aan	1 millioen,	vierkante [Meters.
Kiloare	100,000	——
Hectare	10,000	——
Decare	1000	——
Are	100	——
Deciare	10	——
Centiäre	1	V. M.
Milliare	$\frac{1}{10}$	——

En even zoo met de anderen.

* Men vindt door VOLTAIRE aangehaald, dat de *Calif* ALMAMON, omstreeks het jaar 671 onzer tydrekening eenen graad des Meridiaans geometrisch heeft doen meten, ten einde de grootte der Aarde te bepalen.—Van welk eene *authoriteit* dit opgeteekende is, durven en kunnen wy niet zeggen.

Alleen nog dient men optelutten, dat de *Stere* aan geene zamenstelling onderhevig is, zynde daarenboven de *Decare* en de *Kiloare* van geen gebruik.

Ten opzigte der *Franc*, kan men aanmerken dat dezelve verdeelt is in *Tien* gelyke deelen *Decimes*, en ieder dezer in *Tien* andere *Centimes* genaamd, zoo dat dus: de *Franc* gelyk is aan 10 *Decimes* of 100 *Centimes*.

Men heeft echter ook tot gemak der zamenleving en Koophandel andere stukken geslagen, die geenen Decimalen rang volgen.

Alle de bovengenoemde Technieke namen, krygen zoo als gezegd is, by de invoering des Stelsels in de Nederlanden eene zoo veel mogelyk daarmede overeenstemmende Hollandsche benaming, zoo als dit reeds éénmaal geschied is, by een Besluit van den voormaligen KONING van HOLLAND, waarby de *Are Akker*, de *litre Teerling Meter*, de *Stere Vadem*, de *Gramme Pond*, enz. genoemd werd.

Eens dus de betrekking wetende tusschen de vyf genoemde Hoofdmaten, en onze vorige oude, het welk geschieden kan door middel van *Tafels*, onder welken die van den *Hoogleeraar van Swinden*, de gemakkelykste zyn, kan men zich binnen zeer korten tyd, de behandeling dezer nieuwe maten eigenmaken.

Ten Besluite dient men optemerken, dat het getal *Tien*, altyd in dit geheele Stelsel tot grondslag der verdeelingen en onder verdeelingen genomen is, en dat daarom de *Decimale of Tientallige Rekening* [Veelgemakkelyker dan die der gewoone breuken] benevens derzelver toepassing op de vier rekenwyzen by uitsluiting de eigenaartigste en meest geschikste is, by het gebruik dezer nieuwe maten.

Over het Nut en de Voordeelen, van het Volmaakte Stelsel van maten en gewigten.

DE GELDER zegt niet ten onregte: „ alle „ onze oude maten en gewigten zyn in derzelver waarde, onzeker, onregelmatig verdeeld, en daarom in het gebruik moeyelyk „ en lastig."—Wie toch is in staat ons de ware lengte van den Rynlandschen voet te leeren kennen? Wie zegt ons dat de lengte die wy thans aan denzelven geven, ook die, van voor twee hondert jaren was? immers in de Natuur is deze lengtemaat niet te vinden; het is alleen eene menschelyke overeenkomst gegrond op willekeur. Wel is waar wy hadden *Leggers* of *Slapers* [Etalon] teneinde by onzekerheid de maten te kunnen beproeven of te yken, maar niemand was overtuigd dat ook deze geene vervalsching of vergissing ondergaan hadden; daarenboven is de invloed der *atmospheer* op de metalen te wel bekend, dan dat men na een geruim tyds verloop, de lengte maat van zulk eenen yzeren of metalen legger voor de ware kan aannemen. Hetzelfde geldt ook omtrend alle de andere oude maten en gewigten. Aan hoevele onzekerheid en verwarring zyn wy dus niet blootgesteld, by de berekening, bespiegeling en navorsching van vroegere gebeurtenissen, uitwerkselen en verschynselen, zonder nog in aanmerking te willen nemen de verdrietigheid en langwyligheid voortvloeyende uit de onregelmatig—en onevenredigheid der berekeningen zelven?—De ondervinding en de aart, der zake, geven het dus van zelven te kennen, dat de grootheden welken men tot basis der maten aanneemt, van zoodanig eene geaardheid moeten zyn, dat men dezelven ten alle tyden wederom kan vinden, en dus, om ons zoo eens uittedrukken, aan geene verganKelykheid blootgesteld zyn.

Men moest dus om hieraan te beantwoorden, zoo veel de menschelyke zwakheid en hulp bronnen het toelieten, tot de natuur die alles voortgebragt heeft weder terug keeren, en zeer eigenaardig kwamen alstoen eenige Fransche Wysgeeren op het denkbeeld, om eenen Middagcirkel der Aarde tot grondslag of liever gezegd tot eenheid van alle maten en gewigten te nemen.

Men vindt dus in het wysgeerig stelsel alle die hinderpalen en onzekerheden, waarmede het oude bezwangerd was, te boven gekomen.

Ten alle tyden kan men in gevalle van twyffeling en ter meerdere *verificatie* die boog des *Meridiaans* wedervinden, op nieuw meten, en onze nakomelingen zullen zeker zyn, met ons dezelfde maten gebruikt te hebben.

(*het vervolg in het Byvoegsel.*)

GEDRUKT TE BATAVIA,

OP

S'LANDS DRUKKERY.

Byvoegsel tot de Bataviasche Courant.

ZATURDAG, DEN 11DE JANUARY, 1817.

(Vervolg van de Courant.)

Eindelyk wy herhalen het, de verdeelingen van het nieuwen stelsel geheel tientallig zynde, [vanwaar dan ook de naam van *Decimaal Sistema* afkomstig is] maakt dat de berekeningen en herleidingen, door middel der tientallige breuken, zeker de schoonste en gemakkelykste Théorie der geheele rekenkunde, de hoogst mogelyke trap van kort en eenvoudigheid verkrygen, en in gevalle van groote aangelegenheid, zoo als in de *Astronomie* en *Navigatie*, tot de grootste naauwkeurigheid en *approximatie* gebragt kunnen worden.

Dat men zich dus niet late afschrikken door den geest van nieuwigheid en ongewoonte, welken dit stelsel aan hen die hetzelve niet zeker by de eerste beöefening zal opdoen, met een weinig nadenken, en in den beginne met behulp van kleine *Tabellen* die men des noods zich zelven verschaffen kan, ten einde daardoor de betrekking tusschen de oude en nieuwe maten te leeren kennen, zal men in korten tyd, het gemak, het nut, de eenvoudigheid des metrieken stelsels, en de oneindige voordeelen van hetzelve boven het oude klaarblykelyk gewaar worden.

Had geen *Paus* GREGORIUS door kragt en volharding, aan ten naasteby geheel Europa, in eens *tien* dagen meer doen tellen, wy zouden nog even als de Russchen in tydrekening *elf* dagen verachterd wezen:—Had geen NEWTON den hemel het geheim des Bliksems als 't ware ontrukt, wy zouden nog by elken donderslag ons verbeelden de vernietiging der wereld te gemoet te zien.—en hadden eindelyk geene CONDAMINE en DELAMBRE, tot op een zestigste deel eener SECUNDE de keten onzes Aardbols bepaald, wy zouden nu noch het stip der Globe, het welk wy bewonen, niet weten te vinden.

Alle deze en meer diergelyke *theorien* zyn in den beginne den mensch onbegrypelyk, jazelfs wat meer is God verneederend voor gekomen, maar tyd, volharding en beschaving hebben ons dezelven doen kennen.

Dat wy dan niet gelyk onze naburen de Chinezen, zelfs zoo dikwerf door ons in het Wetenschappelyke... die eindelyk en bekrompenheid van geest aantoonende magtspreuk gebruiken: *onze voorouders hebben het zoo gedaan, waarom zouden wy anders handelen?*—Vertrouwen wy dus, dat dit nieuwe Stelsel, zoo naauw met al het daar even aangehaalde, en met onze innigste belangens in verbandstaande, door ons die de eeuw der verligting en beschaving beleven mogen, en daar door zoo veel meerder zyn, met betrekking onzer voorouders, met alle kragt van geest, en onwrikbaarheid van wil, omhelsd, beöefend en toepasselyk gemaakt worde.

Besluiten wy dan met den wensch van den Dichter, wanneer hy zegt.

„Van hier bekrompen geest! die, door u zelv' verlaagd,
De toorts der rede schuwt, geene enkle poging waagt,
Uit uw bedompte cel, niet durft ten hemel blikken,
Daar nacht en bygeloof uw bange ziel verschrikken.—
Schep, by den jammertoon, u vry een tranen dal,
Misken, in elk gewrocht; den vader van 't heelal;
Zie een' verbolgen God, als zyne gloënde ving'ren
Den bliksem, wyd en zyd, door 't maatloos ydel sling'ren;
Waan u den worm gelyk, die van den dauw gevoed,
In 't dorre Zand versmacht en deelloos sterven moet;
Maar dwing uw' broeder nooit, by uwe klagt te zwygen,
Belet geen' adelaar, verheugd om hoog te stygen,
Die stout op eigen kracht, voor geene nev'len zwicht,
En dryft in hooger sfeer, van heller zön verlicht."

A. SIMONS, *Waarde van den Mensch.*
Eerste Zang, p. 6.—

V.

KWEEKSCHOOL VOOR DE ZEEVAART.

No. 15.

***EXTRACT** uit het Register der Handelingen en Besluiten van Commissarissen Generaal over Neerlands Indie.*

MAANDAG, *den 26sten Aug.* 1816.

IS gelezen een rekwest van den Heer L. Z. *Veeckens*, Commissaris over het Vaderlandsch fonds ter aanmoediging van 's Lands Zee-dienst.

Waarop gedelibereerd, en in aanmerking genomen zynde, dat de inrigting van het Vaderlandsch fonds ter aanmoediging van 's Lands Zee-dienst, uithoofde van het nut en de belangrykheid van haar doel, van de zyde van het Gouvernement alle mogelyke ondersteuning verdiend.

1°. Den Heer *Veeckens*, in zyne voorsz. kwaliteit te authoriseeren, gelyk geschied by deze; om over het Eiland *Java*, en verdere Aziatische bezittingen, ten behoeve van het fonds ter aanmoediging van 's Lands Zeedienst, inschryvingen te openen, en wel voor het daartoe behoorende *Kweekschool* en *Weduwe fonds*, ieder afzonderlyk.

2°. Alle Civiele Ambtenaren, zoo op als buiten Java te authoriseeren, gelyk geschiedt by deze, om op aanvrage van gemelde Commissaris *Veeckens*, en op de toezending van de daartoe dienende bescheiden, gelyke inschryvingen te openen, die door hunne aanbeveling te bevorderen, en van het provenu van dezelve inschryvingen, aan hem rekening en verantwoording te doen, en dezelve door middel van 's Lands kas te remitteeren.

Accordeert met voorz. Register,
De Secretaris Generaal,
R. D'OZY.

UITNODIGING.

AAN
Alle Ingezetenen van Nederlands
Bezittingen en Establissementen,
ten in Oost-Indien.

TEN BEHOEVE VAN

Het Vaderlandsch Fonds ter aanmoediging van 's Lands Zeedienst, te Amsterdam.
Opgerigt in 1781, te Haarlem
en Amsterdam.
Vernietigd in 1811,
Weder hersteld in 1814.

Onder de rampen welke Nederland gedrukt hebben, herdenken wy met smart; de geweldadige vernietiging van *het Vaderlandsch Fonds ter aanmoediging van 's Lands Zeedienst*, verdeeld in twee directien.

1°. *Het Fonds ter ondersteuning van in 's Lands Zeedienst gesneuvelden, en van verminkte en gewondden by gem: Marine*, by verkorting genaamd *het Weduwen-Fonds*; en

2°. *Het Kweekschool voor de Zeevaart*, te Amsterdam.

Beide zyn U bekend, het *Kweekschool voor de Zeevaart*, wierd in het Jaar 1785, te Amsterdam door particulieren opgerigt; en hoofdzakelyk, uit de aanzienlyke donatien die *Java's* opgezetenen te dien einde overmaakte. *het Weduwen Fonds* was deszelfs oorsprong verschuldigd, aan de roemryke slag op Doggersbank (5 Aug. 1781,) wanneer vele als om stryd, het hunne bydroegen, om het lot der ongelukkige Weduwen en Weezen, van de voor het Vaderland gesneuvelde zeelieden te verzagten; en daar door een edel deel, in die belangryke gebeurtenis namen.

Deze twee zoo nuttige, en de Menschlievende gevoelens der Nederlanderen, zo veel eeraandoende instellingen, onder één bestuur vereenigd, wierden aan de gang gehouden, meestal uit *donatien en erfmakingen* van particuliere persoonen; en ofschoon 's Lands Regeering en die der Stad Amsterdam, daar aan belangryke subsidien en andere gunsten schonk, was en bleef alles geheel particulier, en het byzonder eigendom, van de zoodanigen, ten wiens nutte de donateuren hadden gefondeerd.

Kommissarissen over dit Fonds, kennisse erlangd hebbende, van de in bedenking zynde vernietiging, van het zelve; droegen by meesterlyke vertogen, en met eene klem en kordaatheid, vreemd in die tyden van overheersching, de belangen hun toebetrouwd, aan de Fransche Regeering voor: doch niets kon de slooping van dit luisterryk gedenkteeken, van Nederlandsche openbare mildadigheid en Vaderlandsliefde, voorkomen: op eene gewelddadige wyze, werd over deze private eigendommen beschikt; en Kommissarissen werden hun 's oudanks, gedwongen, op den 27sten February 1811, alles aan het Fransch Ministerie van Marine over te geven, en hun bestuur te verlaten.

Kommissarissen hebben de betreklyke stukken in druk gegeeven, ter hunner verantwoording; dezelve getuigen van hunne trouw, hunnen moed, yver en Vaderlandsliefde en kunnen door een Nederlands hart, niet zonder de hoogste aandoening worden gelezen.

Na ruim drie Jaren, onder het vreemde dwangjuk gezugt te hebben, daagde de Zon der verlossing aan Neerlands kimmen: het getergde volk hernam deszelfs onafhankelykheid; en de geheele natie, als door eenen geest bezield, herstelde het Doorlugtig geliefd Huis van *Oranje*, in de Souvereiniteit over ons Land.

Ons Fonds, ondervond weldra de weldadigste uitwerkselen van die gezegende omwenteling, zo dra had Nederlands geliefde Vorst, het Hoog gezag niet aanvaard, of een van H. D. eerste begeerten, was

„ *Dat het Kweekschool voor de Zeevaart*, „ weder opgerigt wierd; dat het onderhoud „ daarvan, gedeeltelyk door aanmoediging „ van particuliere giften en Contributien, „ gedeeltelyk door directen onderstand uit „ 's Lands Schatkist, zoude gedragen wor„ den; en dat het zelve zoude blyven, onder „ het opzigt van de achtingswaardige bestuur„ ders, aan welken deszelfs bloei en groote „ nuttigheid te danken was."

En dit, voor Kommissarissen zo aangenaam als hoogstvereerend besluit, gevoegd by de bevelen, „ om al het geene, het welk „ door het Fransch Gouvernement, aan „ Kommissarissen ontnomen, en weder op„ tespooren was, terug te geven." deed hun, met die zelfde bereidvaardigheid en yver als voorheen, hunne werkzaamheden hervatten.

Zy werden door den Vorst, door de Amsterdamsche Regeering, door hooge en mindere Ambtenaren, door Maatschappyen, door perticulieren, ja door alle standen, met zoodanige personeele en dadelyke aanmoedigingen, gunsten en onderstanden beschonken; dat door hunnen onvermoeiden vlyt, en in spyt van het ongunstige jaargetyde, deze heerlyke stichting, reeds in February. 1814, op nieuw, door een treffelyke redevoering, van den President Kommissaris de Heer Proffessor *van Swinden* [illegible] statigst en met hartelyke deelneming en vreugde werd ingewyd; en daar in als toen ruim *dertig* Jongelingen *Gratis* zyn ingenomen.

Hier mede herrees dit voortreflyk gesticht, met nieuwen luister, en beloofde tot roem van ons Land, op nieuw de heerlykste vruchten. Het werk werd hiermede weder begonnen; maar om het *Kweekschool* weder tot vorige welvaart te brengen, hier toe behoort veel. Hier toe hebben Kommissarissen zig beroepen, op hunne Landgenooten in Nederland; en zy zyn door edelmoedige menschenvrienden ondersteund. *Heir toe beroepen Kommissarissen, zig thans ook, op de Ingezetenen van 's Lands bezittingen in Azia*, en zy zullen ook *hier* gehoor vinden.

Met dankbaarheid erkenden Kommissarissen voor lange, „ *dat de eere der oprigting van* „ *het Kweekschool, voornamenlyk aan Ja-* „ *va's opgezetenen moet worden toege-* „ *kend*," de aanzienlyke overmakingen in 1785 en 1786, stelde hun hier toe in staat.—De belangryke kollecte *alhier*, na de roemryke zeeslag van 11 October 1797 gedaan, en de genoten jaarlyksche inschryvingen, doen hun zeker stellen, dat hunne Oost-Indische Landgenoten, en andere opgezetenen, dit schoone Monument, ook nu in deszelfs nood zullen onderschragen, en even als voorheen; door *giften, erfmakingen en jaarlyksch donatien*, hunne belangstelling zullen blyven betoonen, voor dit gewrocht hunner Edelmoedigheid en Vaderlandsliefde.

Van die dankbaarheid, getuigd sprekend het verslag van 1809, alwaar wy lezen.

„ By het overdenken van de wrange vruch„ ten van den kryg; betreuren wy ook, on„ ze gestremde Briefwisseling, met de begun„ stigers en voorstanders onzer stichting, in „ andere gewesten, en in de allereerste plaats, „ met onze waardige Landgenoten in Oost„ Indien.

„ Met hartelyke deelneming in deszelfs „ behouden terugkomst, en met een vurig „ verlangen, om al het gene onze overige „ weldoeners aldaar betrof, te vernemen; „ begroette eene Commissie uit ons midden, „ namens onze vergadering, Z. E. den ge-

„ wenen Gouverneur Generaal *Wiese*, en
„ werd door denzelven, met die heusche be-
„ scheidenheid en vriendelykheid ontvangen,
„ welke het edele Caracter van dien helaas!
„ kort daar na overleden Menschenvriend,
„ in al de zelfs betrekkingen kenmerkte."

Vele zyn de uitgaven, vooral in den beginne, aan vertimmeringen van het gebouw, aan inkoopen van kleederen, victualie, enz. in een woord van al het noodige, voor eene stichting, alwaar in gewone tyden, 150 Jongelingen wierden gekleed, gevoed, gehuisvest, in vele vakken onderwezen, en met fatsoenlyke uitrustingen naar zee gezonden. Voor dit alles, worden aanzienlyke sommen vereischt, en zonder uwe kragtdadige hulp en ondersteuning, is het niet te verwachten, dat dit gesticht tot zynen vorigen bloei herryze.

Het nut, het welk dit *Kweekschool*; aan de Zeevaart, zo wel die van den Lande, als van de voormalige Oost-Indische Compagnie en ook van particulieren heeft toegebragt, is U bekend; en vele zullen zich kweekelingen herinneren, die aan hunnen stand en opvoeding, en alleen aan het Kweekschool eere deden, en nuttige leden der maatschappy, bekwame zeelieden, zyn geworden. Vele zyn dit alleen aan hunne opvoeding in dit gesticht verschuldigd, welke anders, by gebrek van tydelyke vermogens hunner ouders, in eene onbeschaafden stand zoude zyn gebleven, en daar door als het ware, voor de maatschappy verloren zyn geweest.

En dewyl ik U met genoegen kan verzekeren, dat thans aan het onderwys en inwendig bestuur, eene wyziging is gegeven, verre overtreffende, die van vroegere jaren, zo moeten de vruchten hier aan beantwoorden, en de resultaten meer en meer gunstig worden.

Zyne Majesteit onze geliefde *Koning*, gaf het voorbeeld van edelmoedigheid en belangstelling, voor dit gesticht; niet genoeg daar aan zoo vele gunsten te hebben geschonken, bezocht H. D. het *Kweekschool* in 1814, tot twee onderscheidene malen, en gaf Kommissarissen H. D. tevredenheid te kennen. Onder meer andere hooge personaadjen, mogt het Kweekschool zig vereerd vinden, met een bezoek van Z. M. *den Keizer van Rusland*. en deze Vorst was zoodanig voldaan, dat hy met de Kweekelingen sprak, met hun uit ééne bak at, en hun zoo wel als Kommissarissen, aanbeval om „ zoo de Kweekelin-
„ gen in der tyd, in *Petersburg* kwamen,
„ H. D. te komen bezoeken, dat hy hun
Kinsbergen, bezocht op nieuw het kweekschool, en schonk nevens zyne goedkeuring, aan hetzelve nieuwe weldaden. Deze en meer andere treffende voorbeelden, werden als om stryd, door menschenvrienden van allen rang en staat, op het uitmuntendst nagevolgd.

By de instelling van *de Orde van den Nederlandschen Leeuw* 18 Nov. 1815, gaf Z. M. den *Koning*, een nieuw Hoogst vereerend bewys, van H. D. gunst en goedkeuring; door den oudsten Kommissaris de Heer Mr. *Daniel Hooft* tot *Ridder* dier orde te benoemen. En by het tweede verjaring-feest, der zoo gelukkige herstelling van het Kweekschool, op den 28 Feb. l. l. wierd aan die plegtigheid, den grootsten luister, bygezet, door dien het Z. M. onze geëerbiedigde *Koning*, vergezeld van Z. K. H. Prins *Fredrik*, en verder aanzienlyk gevolg, goedgunstig behaagde, dezelve met zyne hooge tegenwoordigheid te vereeren.

Als mede Kommissaris over deze beide directien, die even zeer uwe hulp behoeven, heb ik my op verzoek van Kommissarissen, gaarne verbonden, om ten voordeele van dezelve, onder U eene inschryving te openen. En het is na gunstig bekomen verlof van *Hunne Excellentien Heeren Kommissarissen Generaal*, en onder H. D: edelmoedige bescherming en medewerking, dat ik eenen ieder, uit naam van Kommissarissen welmeld, verzoeke, daartoe zo veel bytedragen, als zyne omstandigheden, en de inspraak van zyn liefdadig hart hem zullen aanwyzen. Geeve werkt gy hier toe mede, op dat het *Kweekschool*, by deszelfs herstel en verdere opkomst, u daar van, als by de eerste oprigting, op nieuw de zoo verpligtte hulde en dank betuige; en Weduwen, Wezen en Ongelukkigen, met een dankbaar hart, Java's opgezetenen, als hunne weldoeners blyvend zegenen.

De lysten ter inteekening zullen zo veel mogelyk worden aangeboden; en met vergunning van Hoog gemelde Heeren Kommissarissen Generaal, ten evengemelde einde naar andere plaatsen werden gezonden. Terwyl de ondergeteekende gereed is, ten zynen Huize te Ryswyk, te ontvangen billetten van inschryving voor het *Kweekschool* en voor het *Weduwen-fonds*, ieder afzonderlyk; zo mede giften van Donateuren welke onbekend wenschen te blyven.

Zulke der donateuren, welke zullen verkiezen, hunne giften *in Nederland* te doen betalen; worden vriendelyk verzocht, de wissels of orderbrieven te dien einde, aan my ter expeditie aftegeven. Zullende die onverwyld worden overgemaakt, en hier door de Indische inteekening in zyn geheel kunnen blyven.

Na het invorderen der gelden, zal ik daarvan, en van de middelen ter remitteering, jaarlyks openbaar verslag geven, en van een en ander behoorlyke verantwoording doen, aan Kommissarissen in Amsterdam.

Om ook het *Kweekschool voor de Zeevaart* nuttig te doen zyn voor Indische jongelingen, zullen Kommissarissen dezulken, die de gevorderde vereischten bezitten, gaarne onder hunne voedsterlingen aanneemen: noodigende ouders of voogden, die dit mogen verlangen, zich te dien einde aantegeven: onderscheide Indische kinderen, zyn aldaar in vroegere jaren onderwezen, en Mannen geworden, en na de herstelling zelve, wordt in 1814 van een hunner, by veele alhier bekend, loffelyke melding gemaakt.

Zelve (en dit herdenk ik dankbaar) het voordeel gehad hebbende, eenige jaren in het *Kweekschool* te zyn opgevoed en onderwezen, ben ik daar door, en door de van Kommissarissen ontvangen relative stukken, met die nuttige stichting, eenig in zyn soort, van zeer naby bekend. Het zal my een byzonder genoegen zyn, aan allen die dit zullen verlangen, deswegens de begeerde inlichtingen te mogen geven.

Dat het Gode behage, de harten van alle Nederlanders te vereenigen, om het hunne zoo veel mooglyk by te brengen, ten einde het *Kweekschool voor de Zee-vaart* te doen herleven; in hetzelve een groot aantal jongelingen, tot de zeevaart optevoeden en bekwaam te maken: mitsgaders om Weduwen en Weezen van de zulken, die hun leven in 's Lands Dienst ter Zee verloren hebben, en verminkten in dezelven, in hunne beklagenswaardige omstandigheden te ondersteunen; en zyne dierbaarste zegeningen op allen, welke tot die nuttige einden zullen medewerken, in eene ruime mate uittestorten.—Dit was de hartelyke wensch van Kommissarissen, en zy

BATAVIA, January 1817.

De Kommissaris over het Vaderlands Fonds ter aanmoediging van 's Lands Zee-dienst.

L. Z. VEECKENS.

De Kommissarissen zyn.

Ridder, Mr. D. Hooft, te Amsterdam.

D'Hr.	K. Hovens,	
——	D. Wynands,	Te Haarlem.
——	Dr. B. Tersier,	
——	*Prof.* J. H. van Swinden,	
——	Mr. J. Teysset,	Te Amsterdam.
——	J. van Hafmael,	
——	Mr. B. A. van Houten,	
——	F. van der Schaft,	
——	I. C. Sterk,	Te Haarlem.
——	B. W. van der Vlugt,	
——	J. Scholting,	
——	H. Boerriger,	Te Amsterdam.
——	J. van Heukelom, f. z.	
——	Mr. J. Enschedé,	
——	W. P. Barnaart,	Te Haarlem.
——	I. P. T. van Berkhout,	
——	Jaques Riboulleau,	
——	*Prof.* D. J. van Lennep,	
——	B. Weddik Wendel,	Te Amsterdam.
——	A. Hartsen, Corn. z,	
——	Mr. L. E. Hovius,	
——	C. de Kuyper,	
——	F. Smeer,	
——	W. van der Pot,	Te Rotterdam.
——	J. van Rykevorsel,	
D'Hr.	Mr. A. van Twist,	
——	Mr. N. J. Gallé,	Te 's Gravenhage.
——	Mr. G. W. 't Hoen,	
——	Mr. S. P. van Swinden,	
——	Mr. J. S. Crommelin,	
——	Mr. T. J. Galle,	Te Leyden,
——	Mr. J. L. Dozy,	
——	Mr. C. Overgauw Pennis,	Te Delft.
——	D. Crans,	Te Dordrecht.
——	J. P. Kemper, M. D.	Te Gouda.
——	Mr. J. C. le Sueur,	Te Utrecht.
——	P. Houtkoop,	Te Hoorn.
——	Mr. J. Mall,	Te Medenblik.
——	D. Holstein,	
——	Mr. H. A. Tobias,	Te Zwolle.
——	J. A. Troost,	Te Arnhem.
——	P. Huidekoper,	Te Harlingen.
——	Mr. T. van Swinderen,	Te Groningen.
——	*Prof.* C. de Waal,	
——	Mr. T. Fontein,	Te Leeuwaarden.
——	L. Z. Veeckens	Te Batavia.
——	Mr. J. Planteau,	Te Suriname.
——	I. P. Eilbracht,	Te London.
——	G. Overbeek,	Aan de Kaap de Goede Hoop.

Advertentie.

ALLE de genen die iets te pretenderen hebben van, of schuldig zyn aan de Boedel van *B. P. Titus*, gelieven daarvan opgave te doen, binnen den tyd van eene maand na dato aan den ondergeteekenden.

A. VINCENT,
Secretaris der Weeskamer.

BATAVIA, den 26 Dec. 1816.

Bekendmaking.

BY *J. van Reenen en Co.* leggen ter inspectie, de aangebragte Facturen van het Americaansche schip *Constiga*, kaptein *J. Bunker*, welke in Commissie het zy voor Contante betaling, dan wel voor producte in ruiling geheel of gedeeltelyk te Koop zyn, bestaande in Sweedsch en Engelsch Staal, Yzer en Spykers, insoort Toilet Spiegel, Mans Hoeden, Boeken Land Kaarten, Kalf en Zool Leer, Cristal en Glas-werken, Porceleinen insoort Medicynen, Spermacetie Kaarsen, Meel in Vaten, Roode, Madeira, Tenerif, en andere Wynen in Vaten en Kisten, en Kistjes tot van een douzyn, Brandewyn, Porter, Azyn en Lyn Oly op Vaten.

J. VAN REENEN & CO.

BATAVIA, *den 2den January* 1817.

Uit de hand te Koop.

EEN Tuin gelegen een paal, beoosten Tanjong Priok, waar in twee groote Visch Vyvers en beplant met Clappus en Manga Boomen; bebouwd met een Spatieus Huis, van onderen van steen, en van boven van hout, met acht Kamers zoo boven als beneden, een voor en achter Galderye en voorts een ruime Combuis van steen, en Paarde Stal voor vier Paarden, alles met Pannen gedekt.—Te bevragen by den Eigenaar

W. H. VAN YSSELDYK.

Uit de hand te Koop.

HET Huis en Tuin thans nog bewoond wordende, door de Heer *A. Cassa*, op Jaccatra, en te bevragen by

CRAWFURD EN LIEBERHERR.

BATAVIA, *den 7 Jan.* 1817.

Advertentie.

C. S. KRAUSE, presenteert uit de Hand te Koop, 20 Slave en Slavinnen, te bevragen in de binnen Nieuwpoort Straat No. 10.

BATAVIA, den 9 January 1817.

Advertentie.

BY *N. Rundberg*, No. 17 op de groote Malakkasche-gracht, zyn te bekomen de volgende goederen, als; Fyne Engelsche Sitzen, Chineesch Krep, Schoenen, fraaye Stoelen, Banken, Secretaires, Bureaux, fraaye Engelsche Boeken, een Schoon Microscoop, Brandewyn, Genever, Rum, Madeira, Fransche Claret, Portwyn, Engelsch Bier, alles op fleschen, en andere goederen meer.

To be Sold,

AT No. 19, Great Malacca-street, a small quantity of fine prepared real BILSAH HOOKAH TOBACCO—PERFUMERY—SPARE SADLERY, &c.

N. B.—Also a serviceable light BUGGY.

Te Koop.

HET HUIS op Ryswyk—te bevragen by den Eigenaar, R. W. WALKER.

BATAVIA, *26 December* 1816.

Bekendmaking.

DE teekenaar verzoekt alle de genen welke iets van hem mogten te pretenderen hebben, dan wel schuldig zyn, daar van aan hemzelven opgave of betaling te doen, voor of uiterlyk den 20sten January 1817.

BATAVIA, *den 30sten December* 1816.

J. H. JOHNSON.

Advertentie.

DIE iets te pretenderen heeft of verschuldigd is aan den Boedel van wylen *Kaptein R. B. de Moor*, gelieve daar van binnen eene Maand opgave te doen aan deszelfs nagelaten Weduwe, op Weltevreden.

BATAVIA, *den 1sten January* 1817.

Bekendmaking.

J. *DIXON*, Scheepsbouwer te Lassem, van voornemens zynde naar Europa te vertrekken, verzoekt een ieder welke iets van hem te Pretendeeren heeft, dan wel verschuldigd is, zich ten Kantoore te addresseeren van de Heeren *Rutter & Co.* te Batavia, gerekend van heden tot [illegible]

LASSEM, *den 1sten January* 1817.

Notice is hereby given,

THAT Mr. *John Dixon*, Ship-builder at Lassam, has intention to proceed to Europe, all persons who have demands against him are hereby requested to send in their accounts to Messrs. *Rutter & Co.* at Batavia, before the ultimo of February 1817.

LASSAM, *the 1st January* 1817.

Advertentie.

DE ondergeteekenden hebben de eer hunne vrienden en het algemeen te berigten, dat dezelven ontvangen hebben van hunne principalen eene nieuwe Lyst van ASSURANTIE PREMIEN waarin dezelven aanmerkelyk lager bepaald zyn als te voren, ook zyn de Teekenaars gelast bekend te maken, dat geene Britsche Assurantie aansprakelyk is voor Britsche captures.

JESSEN, TRAIL AND CO.

Agenten voor the Ganges Insurance Office te Calcutta.

Advertisement.

THE undersigned beg leave to inform their Friends and the Public, that they have received new rates of PREMIUMS OF INSURANCE considerably reduced; they have also received directions publicly to make it known, that a British Insurance is not liable for British Captures.

JESSEN, TRAIL AND CO.

Agents Ganges Insurance Office. Calutta.

ALGEMENE Vergadering in de SOCIETEIT DE HARMONIE, op Maandag den 13den dezer 's avonds ten half zeven uren, ter verkiezing van een nieuwe Directie.

F. BREDERO,
Secretaris.

RYSWYK, *den 9den Jan.* 1817.

GENERAL Meeting of the Members of the HARMONY SOCIETY, on Monday the 11th instant, at half past six o'clock in the evening, to elect new Managers.

F. BREDERO, *Sec.*

RYSWICK, *the 9th Jan.* 1817.

*** HEDEN morgen verloste zeer voorspoedig van een welgeschapene Dochter de geliefde Huisvrouw van

O. HOLST DE WEERTH.

SOURABAYA, *den 14den Dec.* 1816.

*** Heden beviel zeer voorspoedig van eenen welgeschapen zoon de Huisvrouw van

J. B. LEYFELDT.
Chirurgyn.

SUMANAP, *den 22ste Dec.* 1816.

*** HEDEN verloste van eene Dochter, de Huisvrouw, van

C. MEINERS.

SAMARANG, *den 31 Dec.* 1816

*** OP den 30sten December ll., is te Sourabaya in den Ouderdom van 17 Jaren overleden, vrouwe *Carolina Johanna Julia van Winckelmann*, echtgenote van den Heer *Pieter Isaac van Teylingen*, diep door hem betreurd wordende, en door alle hare Naastbestaanden en Vrienden, aan wien zy, om hare vele goede hoedanigheden, byzonder dierbaar was.

TE KOOP,

TER 's Lands Drukkery op Molenvliet zullen in den loop der volgende week te bekomen zyn, eenige exemplaren van de BATAVIASCHE ALMANAK of Tydwyzer, voor den Jare 1817; de prys per exemplaar *twee Ropyen* Zilver.

GEDRUKT TE BATAVIA,
OP
'S LANDS DRUKKERY.